

Normatiivinen demokratiateoria uusien osallistumismuotojen suunnittelussa

Maija Setälä, professori, PALO-tutkimushankkeen johtaja, Turun yliopisto
Laadullinen tutkimus ja poliittinen vaikuttavuus -seminaari
1.10.2018, Helsingin yliopisto, Runeberg-sali

Miten instituutiot muuttuvat?

Voiko niitä suunnitella?

- Instituutiot muuttuvat (esim. Goodin 1996)
 - asteittain yhteiskunnallisten muutosten myötä
 - niiden sisältämiin valta-asetelmiin liittyvien kamppailujen kautta
 - tietoisesti suunnittelun avulla.
- Normatiivisella politiikan teoriolla on roolinsa osoittamassa
 - periaatteita ja tavoitteita, joihin instituutioiden avulla tulisi pyrkiä
 - instituutioiden roolia ja funktioita yhteiskunnallisessa kontekstissa (esim. demokraattisessa järjestelmässä).

Normatiivinen demokratiateoria

- Tarkastelee systemaattisesti poliittisen tasa-arvon idean tulkintoja sekä niiden suhdetta muihin keskeisiin arvoihin kuten kansalaisten vapauteen ja itsehallintoon.
 - Demokratia on kiistanalainen käsite ja sen arvo tulkitaan eri tavoin.
- Painavia argumentteja sen puolesta, että poliittisen tasa-arvon tulee toteutua sekä poliittisen agendan määrittelyssä että päätöksenteossa (esim. Dahl 1989).
- Vallitsevia ovat poliittisen tasa-arvon tulkinnat, joissa korostetaan eri vaatimusten ja väitteiden puntarointia inklusiivisessa julkisessa keskustelussa (esim. Beitz 1989)

Normatiivinen teoria instituutioiden suunnittelussa

- Normatiivinen demokratiateoria ei yksinään tarjoa riittävää ohjenuoraa instituutioiden suunnittelussa.
 - Esimerkiksi kaikille avoimet osallistumismuodot eivät välttämättä edesauta inklusiivisuutta, koska osallistuminen voi kasautua.
- Lisäksi tarvitaan yhteiskuntatieteellistä tutkimusta eri institutionaalisista konteksteista:
 - poliittisen käyttäytymisen tutkimus
 - vertaileva politiikan tutkimus
- Kartoitetaan sitä, miten instituutiot vaikuttavat ihmisten käyttäytymiseen ja saavutetaanko normatiivisen demokratiateorian tavoitteita.

Kansalaisaloite demokraattisena innovaationa

- Kansalaisaloitteiden avulla kansalaiset voivat vaikuttaa poliittiseen agendaan
 - Sisällölliset kansalaisaloitteet käsitellään edustuksellisissa elimissä
- Suomalaisen kansalaisaloitteen suunnittelussa pyrittiin inklusiivisuuteen ja vaikuttavuuteen
 - Sähköisten tuenilmausten mahdollisuus
 - Kansalaisaloitteiden käsittely eduskunnassa muiden lakialoitteiden tavoin
- Selvitystyössä hyödynnettiin muiden Euroopan maiden (vaihtelevia) kokemuksia sisällöllisistä kansalaisaloitteista.
- Inklusiivisuuden ja vaikuttavuuden kriteerit käytössä myös aloite-instituution arvioinnissa (esim. Christensen et al. 2017)

Deliberatiiviset kansalaisfoorumit

- Deliberatiivisten kansalaisfoorumien (esim. kansalaisraadit) erityispiirteinä:
 - Osallistujien rekrytointi satunnaisotannan avulla
 - Moderoidut pienryhmäkeskustelut ja vuorovaikutus asiantuntijoiden kanssa
- Paljon empiiristä evidenssiä kansalaisfoorumeista (esim. Setälä & Smith 2018)
 - Inklusiivisuuden ja puntaroivan keskustelun tavoitteet näyttäisivät toteutuvan melko hyvin.
- Foorumien vaikuttavuus demokraattisessa järjestelmässä on usein heikko.
- Esimerkkejä siitä, miten kansalaisdeliberaatioita voidaan hyödyntää:
 - *Citizens' Initiative Review* Oregonissa (2009-): kansalaisfoorumi auttamassa äänestäjien päätöksentekoa kansanäänestyksissä.
 - Irlannin perustuslakiuudistus (2012-2018): kansalaisfoorumit valmistelemassa perustuslain muutoksia.